Eduskunnan hallintovaliokunnan lausuntopyyntö 9.10.2019

HAK; Hätäkeskuslaitoksen lausunto Eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä ensi vuoden talousarvioksi sekä Valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmaksi

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Hätäkeskuslaitokselta asiantuntijalausuntoa 18.10.2019 pidettävään valiokunnan kokoukseen hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 (HE 29/2019 vp) sekä Valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021–2023 (VNS 2/2019 vp).

Hallituksen esityksen mukaan Hätäkeskuslaitoksen ensi vuoden määrärahakehys on 57,834 miljoonaa euroa. Kehys sisältää 405 000 euron siirron ulkoministeriöltä Hätäkeskuslaitokselle. Siirto perustuu UM:n ja Hätäkeskuslaitoksen väliseen sopimukseen, jonka perusteella Hätäkeskuslaitos tuottaa konsulilain mukaiset ulkoministeriön kansalaispalveluiden avustavat asiakaspalvelutehtävät 1.8.2018–31.7.2020. Sopimuksen jatkoneuvottelut ovat käynnissä osapuolten välillä.

Hätäkeskuslaitoksen määrärahakehitys on ollut koko kuluneen vuosikymmenen laskeva. Ensi vuodelle viraston määrärahakehystä (pl. UM:n siirto) esitetään korotettavaksi 5,958 miljoonalla eurolla vuoteen 2019 verrattuna.

Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot ovat jyrkässä kasvussa tänä vuonna käyttöönotetun uuden hätäkeskustietojärjestelmä ERICA:n myötä kasvavien tietoliikenne- ja operaattorikustannusten sekä uuden tietojärjestelmän käyttö-, ylläpito- ja kehityskustannuksista johtuen. Näiden lisäksi tulevina vuosina kustannuspaineita aiheuttavat turvallisuusverkko TUVE:n toimintaan liittyvät epävarmuudet sekä Hätäkeskuslaitoksen ja Instan Defsec Oy:n välisen ERICA-palvelusopimuksen päättyminen vuoden 2021 keväällä. TUVE:en toimivuuteen liittyvien epävarmuuksien sekä kuluneen vuoden aikana olleiden TUVE-katkosten johdosta Hätäkeskuslaitos on ollut pakotettu ylläpitämään suunniteltua kauemmin vanhaa hätäkeskustietojärjestelmä ELS:iä. Tällä hetkellä virastolla ei ole täyttä varmuutta milloin vanhasta järjestelmästä kyetään luopumaan kokonaan. Kahden järjestelmän yhtäaikaiseen ylläpitoon Hätäkeskuslaitoksella ei ole ollut määrärahoja ja virasto on esittänyt näiden kustannusten kattamiseksi lisämäärärahatarpeekseen tämän vuoden neljännessä lisätalousarviossa 2,7 miljoonan euroa.

Alkuvuonna 2019 Hätäkeskuslaitos on esittänyt ensi vuoden lisämäärärahatarpeekseen 7,5–8,0 miljoonaa euroa. Lisämäärärahatarve

Hätäkeskuslaitos
Nödcentralsverket
hatakeskuslaitos@112.fi

Osoite
PL 112, FI-28131 PORI
etunimi.sukunimi@112.fi

Address
PB 112, FI-28131 BJÖRNEBORG
forstnamn.efternamn@112.fi

Puhelin | Telefon
+358 (0)295 480 112
www.112.fi

koostuu uuden hätäkeskustietojärjestelmän kasvavista käyttö- ja ylläpitokuluista, järjestelmän välttämättömästä kehittämisestä sekä Hätäkeskuslaitoksen henkilöstömäärän kasvattamisesta sisäministeriön asettamaan 630 minimitavoitteeseen.

4.4.2019 julkaistussa kehyspäätöksessä Hätäkeskuslaitokselle osoitetaan ensi vuodelle lisämäärärahaa 3,7 miljoonaa euroa kasvaviin tietojärjestelmän käyttö- ja ylläpitokuluihin sekä 1,75 miljoonaa euroa 35 hätäkeskuspäivystäjän lisäpalkkaamiseen. Lisäksi syksyn (7.10.2019) kehyspäätöksessä Hätäkeskuslaitokselle osoitetaan miljoona euroa lisämäärärahaa hallitusohjelman mukaisesti Hätäkeskuslaitoksen toiminnan ja suorituskyvyn turvaamiseksi sekä 241 000 euroa kasvaneisiin STUVE-verkkomaksuihin.

Hätäkeskuslaitos on ensi vuoden täydentävässä talousarvioesityksessä uusinut esityksensä ERICA:n kehittämiseen tarvittavasta 1,6 miljoonasta eurosta sekä 2 miljoonaa euroa viraston muun toiminnan kehittämiseen sekä ERICA:n käytön myötä kasvaneisiin tietoverkko- ja operaattorikustannuksiin, joita virasto ei alkuvuonna kyennyt tarkasti arvioimaan. Viraston muun toiminnan kehittämisellä edistetään mm. digitalisaation hyödyntämistä hätäkeskuspalveluiden tuottamisessa, kansalaisten uusiin palvelutarpeisiin vastaamisessa, 112 Suomi applikaation jatkokehittämisessä, erityisryhmien palveluiden saatavuuden edistämisessä. Täydentävän TA-esityksen kokonaislisämäärärahatarve on 3,6 miljoonaa euroa.

Virastolla tulee siirtymään ensi vuodelle hätäkeskustietojärjestelmän hankintaan myönnetystä valtuudesta aiheutuvia talousarviomenoja 1,75M euroa, joka tulee toteutumaan ensi vuonna ERICA:n seuraavien kehitysversioiden (v 2.0 ja 2.1) käyttöönottojen myötä.

Uuden hätäkeskustietojärjestelmän vuosittaiset käyttö- ja ylläpitokustannukset tulevat olemaan noin 5,0 miljoonaa euroa ELS-aikaa korkeammat. Lisäksi viraston ICT-kulut nousevat hätäpuheluliikenteen siirryttyä turvallisuusverkko TUVE:en sekä hätäpuheluliikenteen muututtua analogisesta digitaaliseksi VOIP-teknologian siirtymisen myötä. Uuden hätäkeskustietojärjestelmän viestiliikenneominaisuuksien käyttö viranomaisten käyttöpaikoissa lisää osaltaan Hätäkeskuslaitoksen kustannuksia.

Osana sisäisen turvallisuuden strategian toimenpiteitä sisäministeriö määritti Hätäkeskuslaitoksen minimi henkilöstömääräksi vähintään 630. Viraston henkilöstön vähimmäismääräksi on viime vuosina eri yhteyksissä arvioitu 600–650 (sisäisen turvallisuuden selonteko, hallintovaliokunnan lausunto HaVL 16/2016 vp - VNS 3/2016 vp). Hätäkeskuslaitos on koko olemassa olonsa aikana kamppaillut koulutetun henkilöstön saatavuudesta. Nykyiset hätäkeskuspäivystäjäkoulutusjärjestelmät eivät tuota riittävästi koulutettua henkilöstöä viraston tarpeisiin. Nykyiset koulutusmäärät eivät kata edes viraston vuosittaista normaalia poistumaa. Ennuste tämän vuoden htv-

toteumaksi on 585, joka sisältää myös ulkoministeriölle tuotettavien palveluiden henkilöstöresurssit.

Nykyisillä koulutusmäärillä virasto ei tule saavuttamaan asetettuja henkilöstömäärätavoitteita. Viraston henkilöstömäärän ennustetaan laskevan noin kymmenellä henkilöllä vuosittain seuraavan vuosikymmenen puoliväliin saakka. Vaikealla henkilöstötilanteella on suorat vaikutukset viraston toimintakykyyn tuottaa kansalaisille laadukkaita hätäkeskuspalveluita. Kesällä 2019 pilotoitu hätäkeskuspalveluiden valtakunnallinen verkottaminen on osaltaan parantanut viraston palvelutasoa ja mahdollista entistä tarkoituksenmukaisemman resurssien käytön, mutta tälläkään toimenpiteellä ei tulla ratkaisemaan henkilöstöriittävyyteen liittyviä haasteita.

Hätäkeskustoiminta on erittäin henkilöstö ja ICT riippuvaista. Uuden hätäkeskustietojärjestelmän palvelusopimuksen päättyminen keväällä 2021 sekä yleisen ICT-kustannuskehityksen myötä viraston ICT-kustannuksissa tulee olemaan nousupaineita tulevina vuosina. Ongelmat hätäkeskuspäivystäjien saatavuudessa puolestaan uhkaavat viraston toimintakykyä äkillisissä ruuhka- ja häiriötilanteissa sekä pitkittyessään uhkaavat henkilöstön jaksamista. Vaikea henkilöstötilanne heijastuu myös korkeina sairauspoissaoloina, jotka ovat lähes kaksinkertaiset valtiohallinnon keskiarvoon verrattuna.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa Hätäkeskuslaitoksen toiminta ja suorituskyky turvataan tulevina vuosina. Hallitusohjelman mukaisesti viraston määrärahoja lisätään julkisen talouden suunnitelmassa vuodelle 2021 1,5M €, 2022 2,0M € ja hallituskauden viimeisenä vuonna 2,5M €. Näiden panostusten lisäksi Hätäkeskuslaitos on osana julkisen talouden suunnitelman (JTS 2021–2023) valmistelua esittänyt tuleville vuosille vuosittaiseksi lisämäärärahatarpeekseen 3,0 miljoonaa euroa. Voimassa olevat kehykset eivät mahdollista tulevina vuosina ERICA:n välttämätöntä jatkokehittämistä eivätkä kohoavien ICT-kustannusten vuoksi nykyisen henkilöstömäärän sekä palvelutason ylläpitämistä. Määrärahavaje tarkoittaa henkilöstömäärän vähentämistä pahimmillaan jopa 10 prosentilla. Tämä tulisi romuttamaan nykyisen kansainvälisestikin edistyksellisen hätäkeskusjärjestelmän Suomesta.

Hätäkeskuslaitoksen määrärahatarpeet ovat erittäin pieniä huomioiden viraston keskeinen rooli sisäisen turvallisuuden kentästä sekä kansalaisten perusturvallisuuspalveluiden tuottajana. Hätäkeskustoiminnan sujuvuudella on suorat vaikutukset myös hätäkeskuspalveluita käyttävien viranomaisten, kuten poliisin, pelastuksen, sosiaali- ja terveystoimen palveluiden saatavuuteen.

Hätäkeskuslaitos katsoo, että Hätäkeskuslaitokselle valtion ensi vuoden talousarviossa esitettäviä määrärahoja tulisi korottaa 3,6 miljoonalla eurolla,

jonka lisäksi JTS-kauden kehyksiin tulisi tehdä vuosittain 3 miljoonan euron määrärahojen lisäys.

Hätäkeskuslaitoksen johtajan sijaisena,

Johtaja, hätäkeskuspalvelut Marko Nieminen

Johtaja, ohjaus ja ennakointi Teemu Lehti

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Hätäkeskuslaitos 11.10.2019 klo 14:04. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet Tiivistetty esitys lausunnosta

Jakelu Hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi Jukka Aaltonen
Tuovi Merkkiniemi